

Türk Tabipleri Birliği (TTB), açlık grevlerinde hekim tutumunun, Dünya Tabipler Birliği (DTB) ve TTB'nin belirlediği evrensel ilkelere uygun olması gerektiğini bildirdi.

TTB'den yapılan açıklamada, Türkiye'de çeşitli cezaevlerinde açlık grevlerinin sürmekte olduğu belirtilerek, sağlık açısından olağan dıőı bir durum olan açlık grevlerinde hekim tutumunun nasıl olması gerektiğine yönelik hatırlatmalarda bulunuldu.

Açlık grevlerinde hekimlerin evrensel etik ilkelere uygun davranması gerektiğine yer verilen açıklamada, açlık grevi yapmış olanlarda bakım ve tedavi yaklaşım protokolü ve açlık grevlerinde klinik, etik yaklaşım ve hukuksal boyut ile ilgili broşür ve belgeler güncellenmiş halde hekimlerin ve kamuoyunun bilgisine sunuldu.

Açıklama şöyle:

Açlık Grevlerinde Hekim Tutumu Dünya Tabipler Birliği ve TTB'nin Belirlediği Evrensel İkelere Uygun Olmalıdır

Türkiye'de çeşitli cezaevlerinde açlık grevleri yapılmaktadır. Sağlık açısından olağan dıőı bir durum olan açlık grevlerine karşı sorumluluğumuz bugüne kadar evrensel etik ilkeler, mesleki değerlerimiz ve ettiğimiz yemine göre belirlenmiştir. Uluslararası hekim belgeleri olan Tokyo ve en son 2017 yılında güncellenen Malta Bildirgelerinde açlık grevlerine ilişkin hekim tutumu özetle Őu şekilde ifade edilmektedir. Hekimler becerilerini ve bilgilerini tedavi ettikleri kişilerin yararına kullanmalıdır. Bu 'yararlı olma' kavramının tamamlayıcısı ise 'zarar vermeme' ya da 'önce zarar verme'dir (primum non nocere). Bu iki kavramın dengede tutulması gerekir. 'Yarar', kişilerin isteklerine saygılı olmayı ve refahlarını gözetmeyi içerir. 'Zarar'dan kaçınma ise yalnızca sağlığa yönelik zararın asgari düzeyde tutulması değil, karar verme yeterliği olan kişilere zorla tedavi uygulanamayacağı ve onları zorla açlık grevinden vazgeçirmeye çalışılmayacağı anlamına da gelir. Yararlı olma, her durumda ve her ne pahasına olursa olsun, başka belirleyenleri dikkate almadan yaşamı uzatmaya çalışmak anlamına gelmez.

Hekimler, bunun zarara yol açacağı öngörülen durumlarda bile, karar verme yeterliği olan kişilerin özerkliğine saygılı olmalıdır. Karar verme yeterliğinin kaybı, daha önce kişi yeterliğe sahipken yapay besleme dahil olmak üzere tedaviye yönelik verdiği red beyanlarının geçersizleŐtiđi anlamına gelmez.

Açlık grevi yapanlar beslenmeyi reddettiğinde, eğer hekim kişinin beslenmemenin yol açacağı olumsuz sonuçlar üzerinde tam ve doğru bir yargıya varacak yetenekte olduğu kanısında ise, bu kişiyi damardan beslememelidir. Beslenmeyi reddetmenin yol açacağı sonuçların hekim tarafından açlık grevi yapana açıkca anlatılması ve kişiden aydınlatılmış onam alınması gerekir.

Açlık grevi yapanın konu hakkındaki görüşleri öğrenilemiyorsa ve kişinin önceden verdiği hiç bir talimat yoksa, hekim o kişi için en iyisini belirleyip yapmakla yükümlüdür. Bu açlık grevi yapanın fiziksel sağlığını olduğu kadar, bilinci açıkken ifade ettiği isteklerini, kişisel ve kültürel değerlerini de dikkate almak anlamına gelir. Açlık grevi yapanın önceki isteklerinin neler olduğuna ilişkin herhangi bir kanıt yoksa, hekimler, üçüncü tarafların müdahalesinden bağımsız kalarak, hastayı besleyip beslememe konusunda karar vermelidirler.

Ayrıca, bilinci kapalı hastaya yaklaşımı ortaya koyan Lizbon Bildirgesi ve hasta hakları bildirgesinde de yapılacak tıbbi müdahalelerde hastanın onamının alınması zorunlu hale getirilmiştir.

Açlık grevlerinde "sıvı, B grubu vitamin, tuz, şeker ve karbonat" alımı yaşamsal olduğu kadar, sonlandıktan sonra kalıcı beyin hasarlarının önlenmesi açısından kritiktir. Açlık grevlerinin herhangi bir aşamasında cezai kurumlarının olası şeker tuz ve vitamin yasağı yaşam hakkı bağlamında zamana yayılmış işkence ve kötü muamele olarak ele alınabilecek bir tutumdur. Bu nedenle açlık grevi yapanların hekim ve sağlık çalışanları tarafından onamlarına uygun olarak düzenli takip edilmesi, ihtiyaçları olan su, tuz, şeker ve B 1 vitamininin sağlanması, kendilerine bakamayacak duruma geldiklerinde refakatçilerinin olması, zor kullanmaktan kaçınılması gibi konular ek sağlık sorunlarının ortaya çıkmasını engelleyecektir.

TTB, her zaman yaşamdan yana olmuştur ve yaşam hakkını savunmuştur. Bu bağlamda, açlık grevi yapanların açlık grevini bıraktıklarında en az sağlık sorunu yaşamalarına olanak verecek bakımın ve tedavi koşullarının sağlanması için çaba harcamak, yaşam ve sağlık hakkının gerçekleşmesi açısından çok önemlidir ve mesleki yükümlülüğümüzdür. Hekimlerin hazırlıklı olamayabileceği bu süreçlerde TTB etik yaklaşım sunmak, tıbbi literatür ve deneyim paylaşmak üzere onların yanındadır.

Hekimlerin mesleki değerler ve etik ilkeler dışında davranmaya zorlanmaları durumunda, bu değerleri ve ilkeleri savunmak ve bunları savunan hekimlerin yanında olmak, meslek örgütü olarak temel sorumluluğumuzdur. Bu sürecin tüm aşamalarında hekimlerimizle işbirliği içinde olacağımızı bildirmek isteriz.

Bu nedenle hekimlere yol gösterici ilkeleri derlediğimiz yayınları açlık grevleri sürecinde yararlanabileceğini düşündüğümüz; dikkate edilmesi gereken tıbbi konular, açlık grevi yapmış olanlarda bakım ve tedavi yaklaşım protokolü ve açlık grevlerinde klinik, etik yaklaşım ve hukuksal boyut ile ilgili broşür ve belgeleri güncelleyerek hekimlerin ve kamuoyunun bilgisine sunuyoruz.

1. http://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=b6b3bd8a-c9e0-11e7-8a71-159198489f44
2. <http://www.ttb.org.tr/userfiles/files/DTB-Malta%20bildirgesi-2017.pdf>
3. <http://www.ttb.org.tr/images/stories/file/agrev/konular.doc>
4. <http://www.ttb.org.tr/kutuphane/tedaviyaklasim.pdf>
5. <http://www.ttb.org.tr/kutuphane/aclikgrevehk.pdf>
6. <https://ato.org.tr/files/documents/aclikgrevetibbiyaklasim.pptx>
7. <https://ato.org.tr/files/documents/Aclikgreverivehekimtutumu-2.pptx>